

Jaworzno, 11.06.2025 r.

Znak pisma: OKiDK-B.4022.5.2025.EZO

L.dz. 265.2025

Pani

Hanna Pompa-Obońska

Dyrektor Zespołu Parków Krajobrazowych Województwa Śląskiego

w Katowicach

ul. Ignacego Krasickiego 25

42-500 Będzin

Dotyczy: wniosku o udostępnienie informacji w sprawie odbudowy rowu melioracyjnego w Obszarze Chronionego Krajobrazu Dobra-Wilkoszyn

Szanowna Pani Dyrektor,

Zgodnie z ustawą z 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej oraz ustawą z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko, w dniu 15 maja 2025 r. Stowarzyszenie Zielone Jaworzno zwróciło się do Państwa z zapytaniem dotyczącym budowy rowu melioracyjnego w Obszarze Chronionego Krajobrazu Dobra-Wilkoszyn. W dniu 27 maja 2025 r. otrzymaliśmy odpowiedź, która budzi nasze wątpliwości. Zwracamy się zatem, w niniejszym piśmie, z prośbą o ich rozstrzygnięcie.

Uchwała Nr III/41/6/2009 Sejmiku Województwa Śląskiego z dnia 26 sierpnia 2009 roku w sprawie nadania Statutu Zespołowi Parków Krajobrazowych Województwa Śląskiego stanowi:

Podstawą działalności Zespołu Parków są w szczególności przepisy:

- ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody;

- niniejszego statutu. (Statut Zespołu Parków Krajobrazowych Województwa Śląskiego, I. Postanowienia Ogólne, § 1. ust 4, pkt 3, 4)

Cele i zadania Zespołu Parków określają przepisy ustawy o ochronie przyrody dotyczące celów ochrony przyrody, parków krajobrazowych oraz zadań dyrektorów parków krajobrazowych i Służb Parków Krajobrazowych. Do zadań Zespołu Parków należą w szczególności:

- inwentaryzacja siedlisk przyrodniczych, stanowisk roślin, zwierząt i grzybów objętych ochroną gatunkową oraz ich siedlisk, a także zasługujących na ochronę tworów i składników przyrody nieożywionej;
- identyfikacja i ocena istniejących i potencjalnych zagrożeń wewnętrznych i zewnętrznych parku krajobrazowego oraz wnioskowanie o podejmowanie działań mających na celu eliminowanie lub ograniczanie tych zagrożeń i ich skutków, a także innych działań w celu poprawy funkcjonowania i ochrony parku krajobrazowego;
- gromadzenie dokumentacji dotyczącej przyrody oraz wartości historycznych, kulturowych i etnograficznych;
- realizacja zadań związanych z ochroną innych form ochrony przyrody w granicach parku krajobrazowego;
- współpraca z samorządami, zarządcami obszarów parku krajobrazowego, organizacjami ekologicznymi i z innymi podmiotami, mającymi związek z ochroną parku krajobrazowego. (Statut..., II. Cele i zadania § 4 ust 1 pkt 1, 2, 3, 4, 7)

Zespołem Parków kieruje Dyrektor Zespołu Parków, zwany dalej „Dyrektorem”. Dyrektor jest kierownikiem jednostki budżetowej w rozumieniu ustawy z dnia 30 czerwca 2005 roku o finansach publicznych. Dyrektora powołuje, odwołuje oraz wykonuje wobec niego inne czynności z zakresu prawa pracy Zarząd Województwa Śląskiego.

Do zadań Dyrektora należy w szczególności:

- ochrona przyrody, walorów krajobrazowych oraz wartości historycznych i kulturowych;
- współdziałanie w zakresie ochrony przyrody z jednostkami organizacyjnymi oraz osobami prawnymi i fizycznymi. (Statut..., Organizacja i zarządzanie, § 5 ust 4 pkt 1, 3)

Zadania Zespołu Parków określone w ustawie o ochronie przyrody, jak i powierzone przez organy samorządu Województwa Śląskiego, wykonuje Dyrektor oraz Służba Parków Krajobrazowych. (Statut..., Organizacja i zarządzanie, § 7 ust 1).

Zgodnie z Uchwałą Nr VI/14/12/2019 Sejmiku Województwa Śląskiego z dnia 21 października 2019 r. w sprawie Obszaru Chronionego Krajobrazu „Dobra-Wilkoszyn” (§ 4.), nadzór nad nim sprawuje Dyrektor Zespołu Parków Krajobrazowych Województwa Śląskiego. Nadzór ten, jak należałoby przypuszczać, powinien (m.in.) polegać na skutecznym egzekwowaniu:

- a) przestrzegania zakazów obowiązujących na terenie OChK, w tym bezpośrednio odnoszących się do zabezpieczania jego zasobów wodnych;
- b) realizacji ustaleń dotyczących zwiększania jego różnorodności biologicznej;
- c) realizacji ustaleń dotyczących czynnej ochrony ekosystemów.

Przepisy Uchwały Nr VI/14/12/2019 Sejmiku Województwa Śląskiego z dnia 21 października 2019 r. w sprawie Obszaru Chronionego Krajobrazu „Dobra-Wilkoszyn” stanowią:

Na terenie Obszaru zakazuje się: [...]

- dokonywania zmian stosunków wodnych, jeżeli służą innym celom niż ochrona przyrody lub zrównoważone wykorzystanie użytków rolnych i leśnych oraz racjonalna gospodarka wodna lub rybacka;
- likwidowania naturalnych zbiorników wodnych, starorzeczy i obszarów wodno-błotnych.

Na Obszarze wprowadza się ustalenia dotyczące czynnej ochrony ekosystemów, w celu zachowania ich trwałości oraz zwiększania różnorodności biologicznej.

Ustalenia dotyczące czynnej ochrony ekosystemów obejmują: [...]

- utrzymywanie w stanie zbliżonym do naturalnego istniejących śródleśnych cieków i mokradeł,
- ochrona obszarów źródliskowych oraz renaturalizacja tzw. źródła siarczanego. (§ 2 pkt 5, 6, § 3. 1, § 3. 2 pkt 7, 10)

W żadnych z aktów prawnych regulujących cele i zadania Zespołu Parków Krajobrazowych nie znajdujemy zapisu, iż dotyczą one „czynności administracyjnych polegających na wykonywaniu wraz z pracownikami Departamentu Ochrony Środowiska, Ekologii i Opłat Środowiskowych Urzędu Marszałkowskiego czynności o charakterze głównie formalnym, urzędniczym”, za to znajdujemy zapis iż, cele i zadania Zespołu Parków określają przepisy ustawy o ochronie przyrody dotyczące celów ochrony przyrody, parków krajobrazowych oraz zadań dyrektorów parków krajobrazowych i Służb Parków Krajobrazowych a zadania Dyrektora polegają w szczególności na ochronie przyrody, walorów krajobrazowych oraz wartości historycznych i kulturowych.

Jak wynika z Państwa pisma, celem wykonania melioracji w Obszarze Chronionego Krajobrazu Dobra-Wilkoszyn jest „**zwiększenie produktywności gleb na terenach leśnych**”, oraz dalej: „**Nadleśnictwo**

Chrzanów podobnie jak inne gospodarstwa leśne prowadzi zrównoważoną gospodarkę leśną, w ramach której pozyskuje drewno, jako główny zasób użytkowy lasu”.

Zwracamy uwagę, iż zgodnie z ustawą z dnia 28 września 1991 r. o lasach:

Art. 7. 1. Trwale zrównoważoną gospodarkę leśną prowadzi się według planu urządzenia lasu lub uproszczonego planu urządzenia lasu, z uwzględnieniem w szczególności następujących celów:

- 1) zachowania lasów i korzystnego ich wpływu na klimat, powietrze, wodę, glebę, warunki życia i zdrowia człowieka oraz na równowagę przyrodniczą;
- 2) ochrony lasów, zwłaszcza lasów i ekosystemów leśnych stanowiących naturalne fragmenty rodzimej przyrody lub lasów szczególnie cennych ze względu na:
 - a) zachowanie różnorodności przyrodniczej,
 - b) zachowanie leśnych zasobów genetycznych,
 - c) walory krajobrazowe,
 - d) potrzeby nauki;
- 3) ochrony gleb i terenów szczególnie narażonych na zanieczyszczenie lub uszkodzenie oraz o specjalnym znaczeniu społecznym;
- 4) ochrony wód powierzchniowych i głębinowych, retencji zlewni, w szczególności na obszarach wododziałów i na obszarach zasilania zbiorników wód podziemnych;
- 5) produkcji, na zasadzie racjonalnej gospodarki, drewna oraz surowców i produktów ubocznego użytkowania lasu.

W świetle przepisów ustawy z dnia 28 września 1991 r. o lasach, wskazywany przez Państwa pozysk drewna jako „głównego zasobu użytkowego lasu”, realizowany przez Nadleśnictwo Chrzanów w ramach – jak Państwo piszecie – prowadzonej przez nie „zrównoważonej gospodarki leśnej”, został uwzględniony jako pozycja nr 5 w katalogu celów zgodnie z którymi zrównoważona gospodarka leśna powinna być prowadzona. Według intencji Ustawodawcy i określonej przez niego hierarchii priorytetów, funkcję produkcyjną prowadzenia gospodarki leśnej poprzedzają jej funkcje: przyrodnicza i społeczna. Powoływanie się zatem przez Państwa **wyłącznie** na funkcję produkcyjną, tj. jedną z pięciu i wcale nie najważniejszą, jako zasadniczą przyczynę odbudowy rowu melioracyjnego, nie może stanowić akceptowalnego, tj. zgodnego z zasadami logiki, wiedzy i życiowego doświadczenia, uzasadnienia dla procesu systemowego odwadniania Obszaru Chronionego Krajobrazu Dobra-Wilkoszyn. Realizacja funkcji gospodarczej lasu ani nie może stać w sprzeczności ani unieważniać pełnionych przez niego jego funkcji: przyrodniczej i społecznej.

Jak Państwo wskazujecie, „Zasady prowadzenia gospodarki leśnej na terenie tego OCHK wynikają z zapisów Planu Urządzenia Lasu obejmującego lata 2020-2029. W planie tym zidentyfikowano ten OCHK wskazując jego naturalne walory, jak również zaznaczono, że w obszarze jest wpływ działalności górniczej oddziałujący na stan hydrologiczny, jak również stan pokrycia tego terenu”.

Przywołajmy zatem kilka - istotnych dla sprawy melioracji - zapisów z podstawowego dokumentu gospodarki leśnej, tj. *Planu Urządzenia Lasu dla Nadleśnictwa Chrzanów na okres gospodarczy od 1 stycznia 2020 r. do 31 grudnia 2029 r., Program Ochrony Przyrody*:

„W obrębie obszarów chronionego krajobrazu głównym zadaniem jest **ochrona zasobów przyrody przed ich degradacją powodowaną niewłaściwym użytkowaniem**, stwarzanie odpowiednich warunków do rozwoju poszczególnych gatunków zwierząt, roślin i ich zbiorowisk. Istotna jest również ochrona takich zasobów przyrody, które mają bezpośrednie znaczenie dla ludzi i gospodarki. Chodzi tu przede wszystkim o **zasoby wodne, ponieważ obszary chronionego krajobrazu zapewniają im naturalną retencję i chronią je przed zanieczyszczeniami**. [...]

Obszary chronionego krajobrazu winny spełniać ważną rolę w stabilizacji warunków przyrodniczych i osłony ekologicznej ludności, **zapewniać ochronę zasobów leśnych i wód**. W związku z tym uwzględniane są w planach zagospodarowania przestrzennego, co rzutuje także na plany urządzenia lasu. Ponadto również w aktach nadających status prawny obszarom chronionego krajobrazu mogą znaleźć się **zakazy i ograniczenia, których przestrzeganie przy prowadzeniu gospodarki leśnej jest obowiązkowe**”. [s. 87]

W odniesieniu do szczegółowego przypadku Obszaru Chronionego Krajobrazu Dobra-Wilkoszyn, w podstawowym dokumencie gospodarki leśnej, został on scharakteryzowany j/n:

„Obszar położony jest w Leśnictwie Szczakowa w oddziałach 299-301, część oddz. 302 oraz oddziałach 303-325. Został ustanowiony został w celu ochrony rzadkich gatunków roślin chronionych i źródeł wody siarczanowej (oddz. 310 b). Obszar leży w obrębie Niecki Wilkoszyńskiej przeciętej doliną meandrującego potoku Łużnik, na dnie wypełnionego piaskami obniżenia. Obejmuje północno-wschodnią część miasta Jaworzna. **Zróżnicowanie przyrodnicze obszaru związane jest zarówno z cechami naturalnymi jak i z wpływem działalności górniczej**. Kompleks leśny porastający ten teren tworzą głównie bory i lasy mieszane. Obrzeża kompleksu oraz polany śródleśne zajmują łąki lub na terenach bezleśnych i suchych – murawy napiaskowe. Roślinność wodna i nadwodna towarzyszy potokowi Łużnik, który wpada do Koziego Brodu – dopływu Białej Przemszy. **Fauna i flora są mocno zróżnicowane. Najcenniejsze fragmenty lasu mają charakter grądowy** (m. in. drzewostan lipowy w

oddz. 310 d). Na szczególną uwagę zasługują łąki wilgotne z mieczykiem dachówkowatym, goryczką wąskolistną, storczykiem szerokolistnym i kosaćcem syberyjskim, natomiast potokowi łużnik oraz stawkom i zalewiskom po górniczym towarzyszy roślinność wodna i nadwodna.

Na obszarze chronionym stwierdzono występowanie wielu gatunków roślin objętych ochroną prawną (oprócz wymienionych powyżej: ciemniżyca zielona, gnieźnik leśny, lilia złotogłów, listera jajowata, wawrzynek wilczełyko). Różnorodnością odznacza się również fauna. Zainwentaryzowano ponad 260 gatunków zwierząt, wśród których 46 jest objętych ochroną prawną. Obszar Chronionego Krajobrazu Dobra-Wilkoszyn obok funkcji przyrodniczej pełni również funkcje naukową oraz dydaktyczną. Odznaczając się niewątpliwymi walorami krajobrazowymi jest miejscem wycieczek, natomiast zlokalizowane w sąsiedztwie zalewisko po górnicze to teren rekreacji dla dzieci oraz wędkarzy". (Źródło: *Plan Urządzenia Lasu dla Nadleśnictwa Chrzanów na okres 01.01.2020-31.12.2029, Program Ochrony Przyrody*, s. 87-88)

Zespół badaczy-przyrodników z Uniwersytetu Śląskiego przeprowadził i opublikował *Waloryzację przyrodniczą miasta Jaworzna*, w której zostały uwzględnione istniejące obszary chronione (4) oraz obszary proponowane do objęcia ochroną (20) (Tokarska-Guzik, Rostański, Gorczyca, Herczek, Dulias, 2012). W Obszarze Chronionego Krajobrazu Dobra-Wilkoszyn stwierdzono wówczas występowanie:

Chronione gatunki roślin

Ochrona ścisła: Centuria pospolita, Ciemniżyca zielona, Dziewięciślić bezłodygowy, Goryczka wąskolistna, Gółka długoostrogowa, Kosaciec syberyjski, Kruszczyki: błotny, rdzawoczerwony i szerokolistny, Kukułka (Storczyk) krwista i szerokolistna, Lilia złotogłów, Listera jajowata, Mieczyk dachówkowaty, Pływacz zwyczajny, Tojad dzióbaty, Wawrzynek wilczełyko, Wyblin jednolistny, Żłobik koralowy.

Ochrona częściowa: Bluszcz pospolity, Kalina koralowa, Konwalia majowa, Kopytnik pospolity, Kruszyna pospolita, Pierwiosnek lekarski, Przylaszczka pospolita.

Gatunki zagrożone i regionalnie rzadkie

Bobrek trójlistkowy, Borówka bagienna, Dziewięciornik błotny, Głowienka wielkokwiatowa, Kokoryczka okółkowa, Malina kamionka, Marzanka piaszkowa, Okrężnica bagienna, Przetacznik błotny, Siedmiopalecznik błotny, Sierpik barwierski, Wąkrota zwyczajna.

Chronione gatunki zwierząt

Bezkęgowce: gatunki z rodzaju biegacz i trzmieł

Kręgowce:

Płazy: Traszka zwyczajna, Ropucha szara, Żaba trawna, żaby z grupy zielonych;

Gady: Jaszczurka zwinka, Żmija zygzakowata;

Ptaki: Drozd śpiewak, Dzięcioł duży, Jastrząb, Kos, Kowalik, Kukułka, Kwiczoł, Myszołów, Pełzacz leśny, Pleszka, Pliszka siwa, Potrzos, Pustułka, Rudzik, Sikory: bogatka, modraszka i sosnowka, Sójka, Szczygieł, Świergotek, drzewny, Trznadel, Zięba; Ssaki: Jeź wschodni, Kret, Łasica, Ryjówka aksamitna, Wiewiórka.

(Tokarska-Guzik i in., 2012: 68)

Określony przez badaczy cel ochrony przewidywał: „dla zapewnienia ochrony źródeł wody siarczanej oraz stanowisk rzadkich i chronionych gatunków roślin” (Tokarska-Guzik i in., 2012: 65). Niestety, aktualizacja waloryzacji sprzed ponad 10 lat jeszcze czeka na swoją realizację. Jak należy domniemywać, **warunki siedliskowe roślinności wodnej i nawodnej, której występowanie potwierdzono w Programie Ochrony Przyrody Planu Urządzenia Lasu dla Nadleśnictwa Chrzanów na okres gospodarczy od 1 stycznia 2020 r. do 31 grudnia 2029 r., nie ulegną poprawie, jeżeli obszar ten będzie podlegał systemowemu odwadnianiu.**

Retencyjna funkcja lasu należy do kluczowych elementów obecnej ożywionej debaty o lasach społecznych. Bioróżnorodność ekosystemów oraz ujęcia wody podziemnej stanowiły zasadnicze argumenty z powodu których Obszar Chronionego Krajobrazu „Dobra-Wilkoszyn” był przez społeczność lokalną rekomendowany do uwzględnienia go w procesie wyznaczania lasów cennych przyrodniczo i ważnych społecznie. Regularnie przemierzający się tam piesi, biegacze, rowerzyści dowodzą, jak istotna dla mieszkańców regionu jest – obok funkcji przyrodniczych – jego funkcja rekreacyjna.

Zgodnie z zasadami logiki, wiedzy i życiowego doświadczenia, należałoby sądzić, iż w dobie susz, upałów i permanentnych niedoborów wody, stanowiącej warunek (nie tylko) naszego przetrwania, istnieje pilna potrzeba gromadzenia jej rezerwuarów a nie pozbywania się ich. Woda jest warunkiem sine qua non zachowania różnorodności biologicznej, o której – na poziomie dyskursywnym – ciągle słyszymy. Wartość wskazywanych przez Państwa niegdysiejszych dyskusji toczonych w ramach frakcji zwolenników melioracji oraz jej oponentów weryfikuje dzisiejsza postać świata, tj. rzeczywistość spod znaku zmiany klimatu i środowiska. Tamte dyskusje - wobec skali i konsekwencji dzisiejszych zmian – mogą mieć, co najwyżej, walor historyczny.

Rów melioracyjny (udokumentowany w korespondencji z dnia 15 maja 2024 r.) **znajduje się na zrębie zupełnym, wykonanym na siedlisku boru mieszanego wilgotnego w zespole *Molinio (caruleae)-Pinteum*. Zespół ten w województwie śląskim jest narażony na wymarcie (kategoria V)** (Parusel J. B., Cabała S., Hereźniak J. Wika S. (red.) 2012. Czerwona lista zbiorowisk roślinnych województwa

śląskiego. Raporty Opinie, 6, 3: 5-59. Centrum Dziedzictwa Przyrody Górnego Śląska, Katowice).

Starodrzewy sosnowe w jego otoczeniu są w Planie Urządzenia Lasu Nadleśnictwa Chrzanów na okres gospodarczy 01.01.2020-31.12.2029 przeznaczone do rębni zupełnej IB (wydzielenia 316c, f, 317a, g o łącznej powierzchni 8,34 ha), co spowoduje zniszczenie siedlisk wilgotnych, tak ważnych dla zachowania właściwych stosunków wodnych OCHK.

W świetle zapisów Uchwały Nr III/41/6/2009 Sejmiku Województwa Śląskiego z dnia 26 sierpnia 2009 roku w sprawie nadania Statutu Zespołowi Parków Krajobrazowych Województwa Śląskiego oraz tegoż Statutu, Uchwały Nr VI/14/12/2019 Sejmiku Województwa Śląskiego z dnia z dnia 21 października 2019 r. w sprawie Obszaru Chronionego Krajobrazu „Dobra-Wilkoszyn” oraz ze względu na powyższe, wnioskujemy o szczegółowe zbadanie sprawy oraz podjęcie konkretnych działań w sprawie odbudowy rowu melioracyjnego w Obszarze Chronionego Krajobrazu Dobra-Wilkoszyn, tj.:

- a) ściśle ustalenie celu, wskazanie merytorycznych argumentów oraz podstawy prawnej zgodnie z którymi działania na rzecz odwodnienia obszaru j/w są przez Nadleśnictwo Chrzanów podejmowane;
- b) określenie zakresu i skali wpływu odwodnienia j/w na - między innymi - wymienione w *Programie Ochrony Przyrody Planu Urządzenia Lasu dla Nadleśnictwa Chrzanów na okres gospodarczy od 1 stycznia 2020 r. do 31 grudnia 2029 r.* - siedliska i gatunki fauny i flory, ze szczególnym uwzględnieniem gatunków objętych ochroną prawną;
- c) dokonanie szczegółowej identyfikacji i oceny skutków, jakie proces systemowego odwadniania – w dobie susz, upałów i permanentnych niedoborów wody – spowoduje dla przyrody;
- d) przedstawienie środków zaradczych, jakie - w wypadku stwierdzenia zagrożenia degradacją ekosystemów leśnych i nieleśnych - ma zamiar Państwo podjąć;
- e) przedstawienie informacji, czy w innych obszarach chronionych, znajdujących się pod Państwa nadzorem, procesy ich odwadniania mają miejsce (jeżeli tak – w których?) i czy są przez Państwa monitorowane.

